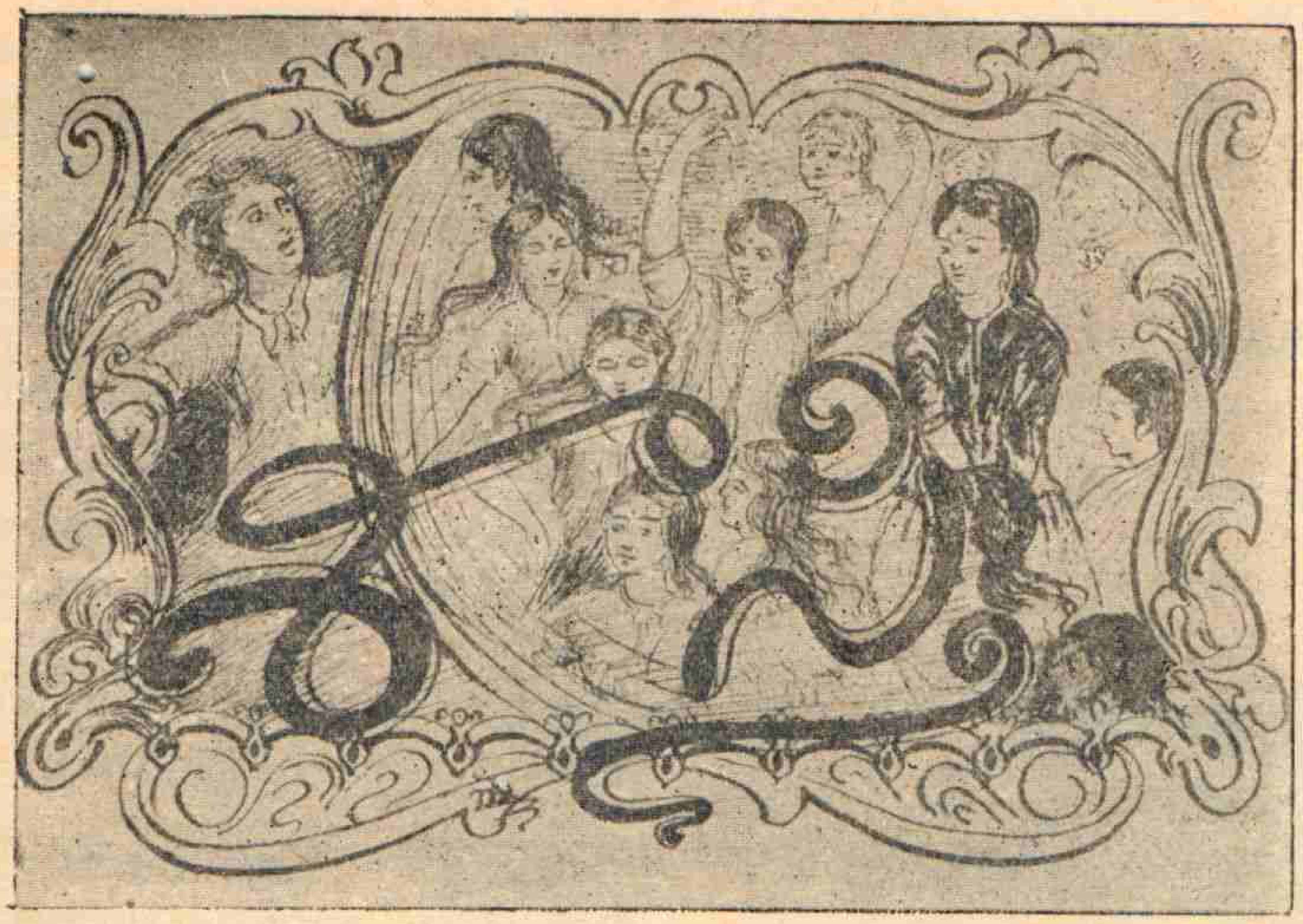

బొడ్డు బాపిరాజుగారు

పెండ్లంటే ప్రేమలేనివాళ్లుకూడా వుంటారా అని సందేహం. అప్పుడు పుట్టిన శిశువు లగాయతూ అరవైయేళ్ల ముసలాడివరకూ పెళ్లిమాట వింటేనే కులాసాగా వుంటారు. ఆకతాయికుర్రాడొకడు "తాతా పెళ్లి చేసుకుంటావా?" అని మూడుకాళ్లముసలాయన్నడగ్గా, "నాకింకా పిల్ల నిచ్చేవాళ్లున్నారా?" అన్నాడట.

౧

"నీ కేలాంటి పెళ్లాం కావాలిరా బాబూ!" అని లోకం యింకా తెలియని పసిపిల్లవాణ్ణడిగినప్పటికీ "నాకందమైన పెళ్లాం కావ" లన్న జవాబు వెంటనే చెపుతాడు. లోకం అంతా 'పెళ్లి, పెళ్లాం' అనే అమోఘమైన మోహనాస్త్రాల్లో ముగ్ధం అయిపోయింది. పూర్వకాలంలో పెళ్లిళ్లకీ యిప్పటికాలపు పెళ్లిళ్లకీ వ్యత్యాసం వుంది. పూర్వం తల్లిదండ్రులు సాంప్రదాయం, మర్యాద చూచి, మాపిల్లని మీపిల్లవాడి కిస్తామంటే సరే మహానుంచి దనేవారు. ఆ తల్లిదండ్రుల యిష్టంమీదయే ఆప్పటిపెళ్లిళ్లు. మాపిల్లని మీపిల్లవాడి కిస్తామంటే, అబ్బాయి వచ్చి చూచుకుంటాడు, తరువాత లాంఛనాలవిషయం మాట్లాడుకుందాంలేండి అని జవాబులు చెప్పేరోజు లివి.

"అబ్బాయి! నీకు సుబ్రహ్మణ్యంగారు పిల్ల నివ్వాలని చాలా పట్టుదలతో వున్నారు. ఆయన సంపన్నగృహస్థు. పాడీపంటా అన్నీ సలక్షణంగా వున్నాయి. అన్నివిధాలా మనకు తగినసంబంధం. ఇదివర కాయన యెప్పుడూ పెళ్లిళ్లు చేయలేదు గనుక చాల ఘనంగా పోతాడనే వుంది. మనవాళ్లందరికీ నచ్చింది. పిల్ల నలుపంటావా! నలుపూ యెఱుపూ కొరుక్కుతినరుగదా యెవరూ? యేమంటావు? నీయిష్టం" అంటే, "నాకాపిల్లమీద యిష్టం లేదు. భార్యాభర్తలంటే ఆ జన్మాంతం సంసారరథాన్ని లాగవలసిన యిరువురు భాగస్వాము లన్నమాట. అట్టివిషయంలో పరస్పరం భాగస్థులకు పడకపోతే సంసారంలో సుఖమనేది లేక భ్రష్టులు కావలసివస్తుంది. నావివాహం నాసమ్మతిమీద జరుగవలసిందే కాని మీయిష్ట మేమిటి? నా బాగోగులు నావే కాని మీవి కావుగదా?" అని తండ్రితో జవాబుచెప్పాడట వకకుర్రాడు.

తా నెట్లా వున్నా తాను పెళ్లాడేకన్యమాత్రం రంభాద్యప్సరసలనుకూడా తలవన్నేటట్లుండాలి. కారణమేమిటంటే, తనసంతతిలో సౌందర్యదేవత తాండవమాడాలికదూ? యిప్పటి యువకుల మతము లివి.

ఇటువంటి శ్రేణికి చెందినవాడే మనసుందరం కూడాను.

సుందరం పేరుకు తగ్గ రూపసి కాడు. ఆంగ్లవిద్యా పరిచయం కలవాడు. అన్నిటికంటే లక్షాధికారి కొడుకు. ఇంకా యేం తక్కువ? అతనికి చక్కనిదాన్ని పెండ్లి చేసుకోవాలని బుద్ధి. అతడు తనకు కాబోయే భార్య

యిట్లా వుండాలని భావించుకొంటూవుండేవాడు. లేత గులాబీపూవులవంటి యెరుపురంగు, చంద్రునిముఖం, నవ్వితే చొట్టలుపడేబుగ్గలు, విశాలమైన నేత్రాలు, పట్టుకుచ్చులా నిగనిగలాడే తలకట్టు, వుంగరాలుతిరిగిన ముంగురులు, తీక్షైనముక్కు, నవ్వులుకుమ్మరించే పెదవులు, ఆట్టే పొట్టీ పొడుగూ కాకుండావుండేకన్య అతనికిష్టము. ధనవంతుని కొడుకవటంచేత మనువులు చాలా వచ్చాయి గాని వక్క సంబంధం కుదరలేదు. కారణం సుందరానికి పిల్ల నచ్చక పోవటమే. ఇట్లా బోలెడు సంబంధాలు చిట్లిపోయినై.

౨

సుబ్రహ్మణ్యం గావూరిలోవుండే కమ్మవారందరిలోనూ యెన్నికగన్నవాడు. షుమారు నలభైయకరాల మాగాణి, పెద్దమామిడితోట, యనభైగాళ్ల పశువుల, పెద్ద పెంకుటిభవంతి, మూడెకరాల పుగతోట, పాడీ పంట అంతా సలక్షణంగావున్న కుటుంబీకుడు. గావూరిలో యేతగాయిదా వచ్చినా సుబ్రహ్మణ్యంగారి చావడే ధర్మనిర్ణయశాల. సుబ్రహ్మణ్యంగారే ధర్మనిర్ణయాధికారి. వారివాక్యము రామవాక్యము. ఆవూరివారు కోర్టుముఖం యెన్నడూ చూడనే చూడలేదని చెప్పవచ్చును. గావూరిలో పేరుప్రతిష్ఠలు సంపాదించినవాడు సుబ్రహ్మణ్యం. అంజియ్య, సర్వాధం చేతికక్కఅకొచ్చారు. హాయిగా కృష్ణా! రామా! అంటూ కాలం గడుపుతున్నాడాయన. సుబ్రహ్మణ్యంగారికి శ్యామ లొక్కరితిరే ఆడపిల్ల. శ్యామల కడసారిపిల్లవటంచేత తల్లిదండ్రుల పంచప్రాణాలు ఆమెమీదనే వుండేవి. శ్యామల మంచి చురుకైనపిల్ల. గారాబంచేత తల్లిదండ్రులు బడికి పంపక పోయినప్పటికీ తోటిచెలికత్తెలు చదువుతూవుంటే నాలుగైదుపద్యాలు, పాటలు నేర్చుకున్నది.

ఎట్లాగైనా శ్యామలను చలసాని నర్సయ్యగారి కోడల్ని చేయాలని సుబ్రహ్మణ్యంగారి గట్టిపట్టు. సాంప్రదాయం అదీ చూచి ఆడవాళ్లకూడా యివ్వాలని వుద్దేశం కలిగింది. శుభముహూర్తంచూచి పురోహితుడు రామశాస్త్రిని పిలిపించి, చెప్పవలసినమాటలన్నీ చెప్పి అంజయ్యను తోడిచ్చి సంబంధం కుదుర్చుకురావాలీ, అదీ శక్తి అని పంపించారు పోలారం. వెళ్లేటప్పుడు కుమారుణ్ణి భిలిచి రెండుమూడువేలెక్కువైనాసరే అనమని చెప్పారు.

పురోహితుడు, అంజయ్య కలసి, గావూరినుంచి మంగళగిరిస్టేషన్‌వద్దకు బండి కట్టించుకొనివచ్చి, అక్కడ నుంచి రైలుమీద రాజమహేంద్రవరం స్టీమరుమీద పోలారం ప్రవేశించారు. దరియాప్తుమీద నర్సయ్యగారిల్లు తెలుసుకొని వెళ్లి, తాము వచ్చినకార్యము, మర్యాదలు, కుశలవార్తలు సర్వమూ అయినతర్వాత, నర్సయ్యగారిమనస్సు కెక్కేటట్టు నచ్చచెప్పారు—పదివేలుకట్నము. అయిదువేలు లాంఛనాలు. వెయ్యిన్నూటపదహార్లు ఆడబడుచు కట్నం. వచ్చే మాఘమాసంలో వివాహంచేయటం—నర్సయ్యగారి కన్నివిషయాల్లో సంతృప్తికలి

గింది కాని సుందరం వప్పుకుంటాడో నప్పుకోడో అని సందేహిస్తూ వున్నాడు. అయినా అంజయ్యను, పురోహితుణ్ణి మర్యాదచేసి అబ్బాయి పిల్లను చూచుకుంటానికి వస్తాడని చెప్పి పంపించాడు.

సుందరం యిదివరలో, "తనకు నచ్చితేనే కాని పెండ్లి చేసుకో" నని కచ్చితంగాచెప్పాడు తండ్రికి. ఆ కారణంచేత నర్సయ్యగారు సుందరాన్ని పిలిచి జరిగిన సంగతులూ సర్వమూ చెప్పి, "పిల్ల నీకు నచ్చితే నేను యస్ అంటాను. చూసిర" మ్మని పంపించారు నర్సయ్యగారు.

సుందరం వక్కడే బయల్దేరాడుగాపూరు. రైల్లో కూర్చున్నంత సేపూ చూడబోయేపిల్ల రూపాన్ని తనకళ్ళల్లో చిత్రించుకుంటున్నాడు. తానేం మాట్లాడాలో, వాళ్ళేం అడుగుతారో ఆలోచించుకుంటున్నాడు. వక వేళ తనకు పిల్ల నచ్చకపోతే యేం చెప్పాలి? పిల్లేగనుక తనకు నచ్చకపోతే మా నాన్నగారువచ్చి మాట్లాడుతారని చెప్పి తప్పించుకోటానికి నిశ్చయించుకున్నాడు సుందరం.

సుందరం వస్తాడని కబురు తెలిసి తనకుమాళ్ళిద్దర్ని బండిచేసి పంపించాడు సేషయ్య. సుందరం బండి దిగగానే మర్యాద చేసి యింట్లోకి తీసుకవెళ్ళి, యిదివరలోనే పంచపాళిలో సిద్ధంగా వేసివున్న కుర్చీమీద కూర్చుండబెట్టి, కుశలప్రశ్నాదికము. లైనపిదప వెండి కంచంలో ఫలహారం పెట్టుకొని, వెండి గ్లాసుతో మంచినీళ్లు పట్టుకొని వచ్చింది ముస్తాబైన శ్యామల. శ్యామలను చూడగానే సుందరం మనసులో యేదో అనుకున్నాడు.

సుందరం పిల్లను చూసుకొని వెళ్లిన మూడోనాడే సుబ్రహ్మణ్యం గారు నర్సయ్యగారికి శుభముహూర్తం వ్రాసి రామశాస్త్రిగారిద్వారా పంపించారు. ప్రతిరోజూ ప్రతిశుభవార్తకోసం యెదురుతెన్నులు చూస్తూవుండేవారు సుబ్రహ్మణ్యంగారి కుటుంబం యావన్మంది.

పాపం! మానవులు చేసే ప్రయత్నాలన్నీ వృథా అయిపోత వొకొక్కప్పుడు. మానవుడు రాజ్యాధిపతిగా గోరుచుండిన దైవము భిక్షాపాత్రము చేతి కిచ్చునట్లు చేయును. దీనినే సృష్టివైజ మందురు.

నర్సయ్యగారివద్దనుంచి యిలా వుత్తరం వచ్చిందొకరోజున:

"మహారాజశ్రీ కొల్లిపర సుబ్రహ్మణ్యంగారికి, చలసాని నర్సయ్య నమస్కారములు చేసివ్రాయునది"—

"తరువాత: యిలా వుత్తరం వ్రాయవలసి వస్తుందని నేను కలలోనైనను అనుకోలేదు. చిరంజీవి సుందరం యిప్పుడు పెళ్లి వద్దని బ్రహ్మపట్టుపట్టి కూర్చున్నాడు. యీవిషయం మీకు తెలుపవలసి వచ్చినందుకు చాలా విచారిస్తున్నాను. యెల్లాగయినా చిరంజీవికి నచ్చచెప్పి మీ సంబంధ ఒప్పుకునేటట్టు చేస్తున్నాము. నిరాశపడవద్దు. చిత్తగించవలెను.

"చలసాని నర్సయ్య వ్రాలు".

యీ వృత్తరం చూచేటప్పటికి మొదలునరికిన మహావృక్షంలా, తొడిమసడలిన పరిపక్వఫలంలా, ప్రియా

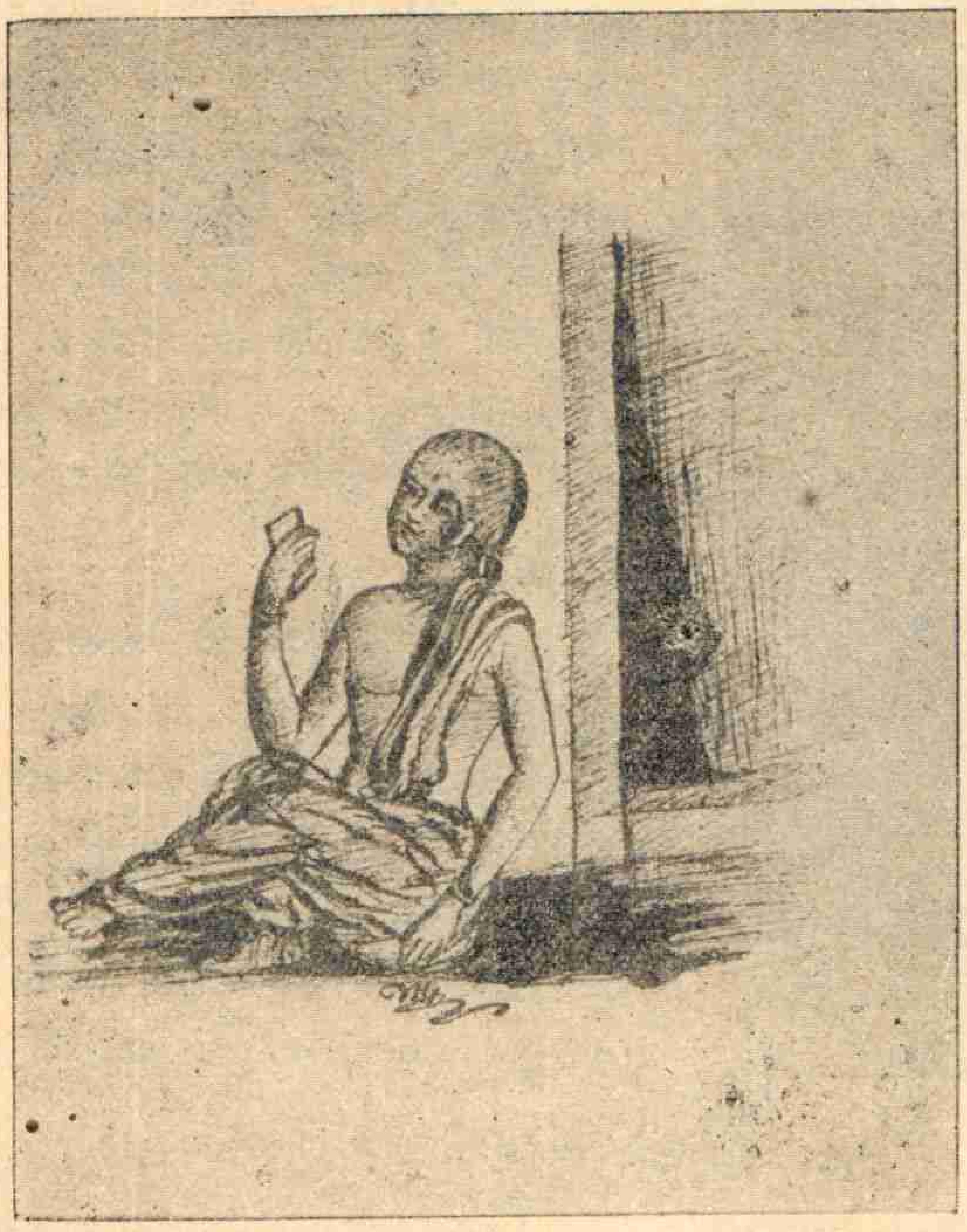

గమనమును నిరీక్షిస్తున్న శకుంతము బోయవాని వాడియలుగుచే నేల గూలిన విధంగా సుబ్రహ్మణ్యం నేలగూలబడ్డాడు.

3

సుబ్రహ్మణ్యంగారికి కిత్సయ్య ప్రాణమిచ్చిన స్నేహితుడు. కిత్సయ్యగారికి మిత్రుని వృత్తాంతమంతా తెలిసింది. అతని మనస్సు చివుక్కుమన్నది

అతని హృదయం పరాభవంచేత భగ్నమున్నది. యేతీరునైనా తనమిత్రుని పగ తీర్చుకోవాలని వుద్దేశంకలిగింది. "కుక్కకాటుకి చెప్పుదెబ్బ"లా చేయాలనుకున్నాడు. తానొక గుణపాఠం నేర్పాలనుకున్నాడు యిప్పటికాలపు యువకులందరికిన్నీ.

కిత్సయ్యగారి కుమార్తె చాలా అందకత్తె. చలసాని నర్సయ్యగారికి తనపిల్లను వారికొమారుని కిస్తామని కబురు పంపించారు. మంగళగిరిప్రయాణం తగిలింది మళ్లీ సుందరానికి.

ఆరోజున సుందరం వస్తాడని తెలిసి కిత్సయ్యగారు వూర్లో వుండే పెద్దమనుషులనందర్నీ పిలిచి వచ్చారు. కచేరీచావడిలో జంబుకానాలు పరిపించి సిద్ధంగా వుంచారు. పిల్లను ముస్తాబుచేసి సుందరం రావటమే ఆలస్యమన్నటుగా అన్నీ సిద్ధంచేసారు. పెద్దలందరూ వచ్చి కూర్చున్నారు.

సుందరం వచ్చాడు. పెద్ద లందరికీ నమస్కారం చేసి నిర్దిష్టప్రదేశంలో కూర్చున్నాడు. అంతా నిశ్శబ్దంగా కూర్చున్నారు రెండునిమిషాలు. కిత్సయ్యగారు "సౌందర్యం..." అని కేకవేశారు. తలుపుచాటునుంచి సుందరం తలపు లూరేలాగా తటిల్లతలా వచ్చి కూర్చుంది తండ్రి ప్రక్కన. చాకలిలక్ష్మడు హార్మోనియం తెచ్చి దగ్గర పెట్టాడు. సౌందర్యం సిగ్గుతో సుందరాన్ని ఓరచూపు చూచింది. సుందరంశరీరం మొగ్గతొడిగిన కడిమిచెట్టులా

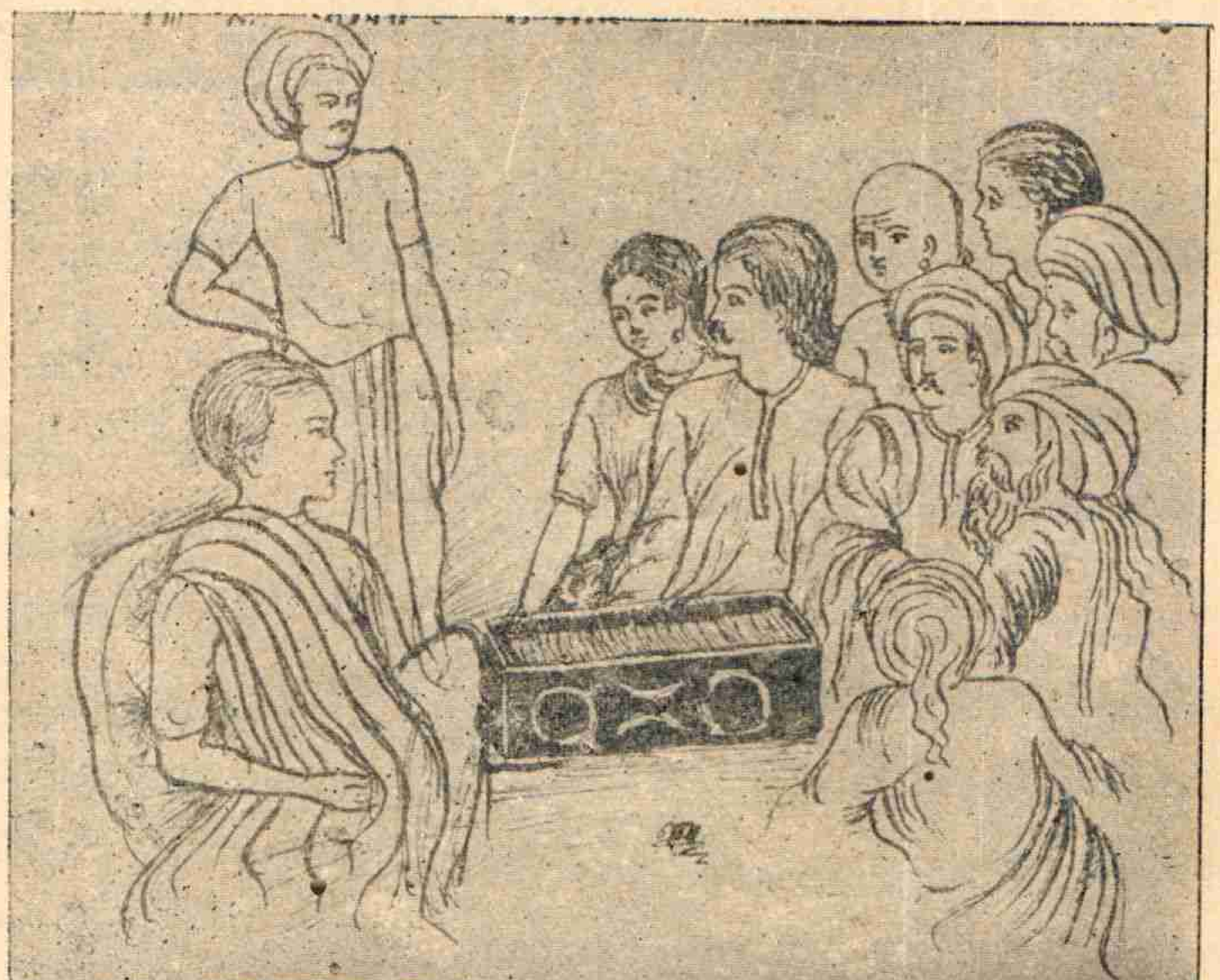

పులకరించింది. నేడు నాకోరిక యీడేరే సుదిన మబ్బిం దిగదా అని సంతోషించాడు తనలో తాను.

సౌందర్యం హార్మోనియంలో శ్రుతికలిపి జగన్మోహనంగా మోహనరాగ మాలాపించింది. సుందరం రాగ తరంగాల్లో తేలి యాడుచున్నట్లుగా తలంచాడు. యీ కన్యతో ప్రణయడోలికలలో పూగుచున్నాను అనుకొనే రోజులు ముందున్నవిగదా యని సంతోషించాడు. వెన్నెల్లో చెట్టాపట్టాలువేసుకొని వుద్యానవనంలో విహరిస్తున్నట్టనుకున్నాడు. నిలువునా ఆనందమైపోయాడు.

పిల్ల పాటాపివేసింది. మూడుని మేషాలు నిశ్శబ్దంగా వున్నారంతా.

ఇంతలో గ్రామమునసబు రంగనాథంగారు సుందరాన్ని దగ్గరకు పిలిచి, "నాయనా, పిల్లనచ్చిందా! నీకు? నాన్నగారియిష్టం కావాలా?" అని ప్రశ్నించాడు నెమ్మదిగా.

"తాతగారూ! నాకు పిల్లవచ్చింది; సందేహం యేమీ లేదు. ముహూర్తం పెట్టించేస్తే నేను వెళ్ళి అన్నీ సిద్ధంచేసుకొని మా బంధువుల్ని తీసుకొనివస్తాను. నావివాహవిషయంలో మా నాన్న సర్వస్వతంత్రం నాకిచ్చినకారణంచేత నాయిష్టమైతే చా" లన్నాడు సుందరం. కిత్తయ్యగారు నెమ్మదిగా సౌందర్యంవద్దకు జరిగి "అమ్మా! నీకీయన నచ్చారా?" అన్నారు "నాకీయనవద్దు" అని లేచి వెళ్ళి పోయింది సౌందర్యం.

సుందరంమనస్సు నిరాశాఘాతంచేత శతచ్ఛిద్రములైన ట్లూహించాడు. నక్కసారి అతనిభావవీథిలో యిదివరకు తాను వద్దన్న కన్యలందరూ జేరి తన్ను వేళాకోళము చేయుచున్నట్లు తోచి నిర్ఘాంత పోయాడు.

నాటిగీతి

సహదేవ సూర్యప్రకాశరావు గారు

దినదినాలు యుగాల వేదనల తీయ
తేనియల నాని జీవగీతికల రాసి
రాసివోయగా, స్వప్నాల మోసికొనుచు
నవ్వు ప్రాతస్తుషారకణాల పూలు.

పూయు కుసుమాల కోసమై రేయినీలి
చలువకడుపులో కలత నిద్రల మునింగి
కలలమబ్బు త్రుళ్ళింతల కలగిపోతి
ఫలితహాసాల ఎగయూర్పుకలకలాల.

ఇదియె మొదలేమొ, ఇసుమంత యివురువిరియ
లేనిదివసమ్ము, శుభ శారదానిలమ్ము
చిలుకరించని నీరవజీవితమ్ము
కలపికోలేని కుంఠిత గళరవమ్ము.

ఇంత మధురించి అంత జీవించి ఇట్టి
పాడు వల్లకాడైనది బ్రదుకు బ్రదుకు
చూపుకొననేని కలగనిసుప్తి నేని
కురియబోదేమి సౌహార్దసురభి రేఖ.

మండువేసవి కార్చిచ్చు నిండు జీవి
తంపుకొన మ్రోసిపోయిన తారకావి
పంచికా చకిత మిహికాపదము వీడి
సోలినది మేన మలినాశ్రుశోకగీతి.

నాటి కడగంటి వలపు కన్నీటిపాట
మొరసి పోవక, హృదయాన మూగవారి
జీరువారిన పచ్చ కర్పూరవిరహ
వేదనాకపోల పదాల సేదనీరు.

వృద్ధ హేమంతు బిగికౌగిలింతలందు
మంచు జల్లుల వలపులు మాసిపోవ
నేల జీరాడి మృత్యుపదాల బడితి
నవవసంత కల్యాణ మెన్నటికి లేక.